

Plana Leasain: Ciad Ìre

Rùintean ionnsachaidh

- 1 Beachdaich air carson a dh'fhaodadh uisge a bhith cunnartach.
- 2 Meòraich air ciamar as urrainn dhomh mi-fhìn agus càch a chumail sàbhailte nuair a thathar anns an uisge no faisg air.

Dh'fhaoidte gum bu mhiann le luchd-teagaisg coimhead air Goireasan Tràth-ìre agus Dàrna Ìre airson an t-eadar-dhealachadh fhaicinn.

Tha na gnìomhachdan gu h-ìosal sùbailte agus faodaidh gnàthaichearan an atharrachadh a-rèir mar a bhios iad gan lìbhrigeadh. Gabhaidh gnìomhachdan a thoirt às agus an cleachdadh mar obair-dhachaigh no mar leudachadh air na th' ann a-cheana. Tha a h-uile gnìomhachd stèidhichte air na trì ceuman ann an Còd Sàbhailteachd an Uisge.

Uidheam air am bi feum: Plana Leasain, PowerPoint, Roghainneil: cairtean sàbhailte/mì-shàbhailte agus teampalaid cairt sàbhailte, duilleagan clò-bhuailte de chartùn a' choincept.

Prìomh-bhriathran:

Stad agus Smaoinich, Aithnich na Cunnartanan Cunnartan

Uisge Fuair

Doimhneachd an uisge

Aimsir

Fuirichibh Còmhla, Fuirichibh Faisg

Dèan cinnteach gu bheil inbheach còmhla ribh aig gach àm **Biullaichte** airson turas

Ann an Cùis-Èiginn, Cuir Fòn gu 999

Cùis-èiginn

Cuir fòn gu 999

Èigh airson cobhair

Fleòdraich (mar chrosgag)

Dh'fhaodadh cuid de na **faclan dearga a bhith feumach air mìneachadh**, a rèir ìrean litearrachd.

Còd Sàbhailteachd Uisge

Stad agus Smaoinich, Aithnich na Cunnartan

Fuirich Còmhla, Fuirich Faisg

Ann an Suidheachadh Èiginn, cuir fòn gu 999

Structar an leasain

Slaighd àireamh

Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh

Cùl-fhiosrachadh

Tuilleadh fiosrachaidh

Slaighd
tòiseachaidh
(Rùintean
ionnsachaidh)

2

Thoir sealladh air na rùintean ionnsachaidh.

Structar an leasain	Slaighd àireamh	Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh	Cùl-fhiosrachadh	Tuilleadh fiosrachaidh
Còd Sàbhailteachd Uisge agus gnìomhachd ‘Lorg na crosgaig’ 	3	Còd Sàbhailteachd Uisge Thoir sealladh air Còd Sàbhailteachd an Uisge. Thoir sealladh air Lorg na Crosgaig: Ma tha crosgag ann san oisean aig mullach an t-slaighd (slaighdean 2, 9 agus 14), bu chòir do sgoilearan: <ul style="list-style-type: none"> • dhol nan sìneadh (ma tha an clasrum mòr gu leòr, mura bheil, seasaidh iad ann) • an casan is gàirdeanan a shìneadh rin taobh • ceann ga aomadh air ais beagan. 	Crosgag/Teachdaireachd fleodraidh: Fleodraich airson a bhith Beò ‘S e prìomh adhbhar na teachdaireachd fleodraidh gun dèan thu seo nuair a thuiteas tu don uisge gu grad no ma tha thu ann an staing san uisge. <ul style="list-style-type: none"> • Thathar a’ brosnachadh sgoilearan gu fleodradh air an druim ma thuiteas iad don uisge. Na feuch ri snàmh; seach sin, dèan fleodradh. <ul style="list-style-type: none"> • Fleodraich air do dhruim le gàirdeanan is casan nan sìneadh. • Feuchainn ri an t-eagail a chumail fodha agus anail a tharraing gu h-àbhaisteach. • Cleachd do làmhan gu socrach airson do cheann a chumail os cionn uachdar an uisge. 	Tha na sgoilearan a’ sìneadh air an làr. ann an cumadh crosgaig, le anail shocair agus uisge ciùineachail ceòl gus an leasan a chur gu dòl.
Prìomh-bhriathran agus faclan	4	Prìomh-bhriathran Thoir na prìomh-bhriathran gu an aire agus mìnich faclan dùbhlanaich sam bith.	Chan eil a h-uile cunnart cho faicsinneach - faodaidh uisge a bhith nas fhuair, nas doimhne, nas luaithe na shaoileadh tu agus dh’fhaodadh cunnartan falaichte a bhith ann fon uisge	‘S dòcha gum biodh tu airson na faclan seo a ghabhail a-steach ann am planadh airson faclan litearra/ litreachaidh na seachdain.
Gnìomhachd 1 (Tòiseach)	5	Tòisich deasbad fosgailte mun eòlas aig na sgoilearan air na h-àitean a chithear air an t-slaighd. Ceistean a dh’fhaodadh tu cur air na sgoilearan: Dè as urrainn dhuibh innse dhomh mun uisge sna dealbhan seo? <ul style="list-style-type: none"> • Dè as toigh leibh a bhith a’ dèanamh ann an àitean mar seo? • Dè a chanas sinn ris na h-àitean uisge seo? • Carson a dheigheadh daoine ann? • Dè as dòcha a dhèanadh daoine an-seo? 		‘S dòcha gum biodh tu airson bruidhinn air àitean uisge ionadail cuide ris na sgoilearan. Dèan ceangal ri Oifigear Poileas a’ Champais Airson badan a tha buailteach ri cunnart agus àitean ionadail a dh’fhaodadh a bhith cunnartach.

Structar an leasain	Slaighd àireamh	Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh	Cùl-fhiosrachadh	Tuilleadh fiosrachaidh
Gnìomhachd 2 Stad agus Smaoinich, Aithnich na Cunnartan AGUS Fuirichibh Còmhla, Fuirichibh Faisg	6	Iomairt chairtean sàbhailte is mì-shàbhailte Roghainnean: <ol style="list-style-type: none"> 1. Beachdaich air co-dhiù tha na dealbhan a' sealltainn giùlan sàbhailte no mì-shàbhailte agus carson. Iarr air na sgoilearan thighinn gus strìochag (sàbhailte) no crois (mì-shàbhailte) a chur ris na dealbhan le peann-comharraidh a' bhùird-ghil (no nòta post-it). 2. Clò-bhuail na cairtean agus iarr air na sgoilearan an roinneadh le 'sàbhailte' agus 'mì-shàbhailte'. 3. Clò-bhuail na cairtean agus cuir timcheall a' chlasruim iad. Iarr air na sgoilearan seasamh ri taobh cairte a tha iad am beachd a bhith sàbhailte no mì-shàbhailte. Bu chòir comas a bhith aca air mìneachadh carson a thagh iad an cairt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tha an t-uisge nas fhuair, nas cumhachdaiche, agus nas doimhne na shaoileadh tu. • Faodaidh cunnartan falaichte a tha doirbh fhaicinn a bhith ann. • Ma dh'aithnichear na cunnartan nuair a bhios tu faisg air uisge agus ma dh'fhanas tu còmhla ri inbheach, cumaidh sin sàbhailte thu. <p>Eisimpleirean: Chan eil e sàbhailte leum far cidhe, oir chan eil fhios dè tha fon uisge (a dh'fhaodadh do leòn) no dè cho domhain 's a tha e (a dh'fhaodadh do bhàthadh).</p> <p>Stiùireadh do luchd-teagaisg</p> <p>Cairt 1: Mì-shàbhailte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na cluich no coisich air deigh • Cùm air falbh bhon iomall • Faodaidh deigh briseadh gu h-obann • Uisge domhain is fìor fhuar • Fòn gu 999 ma tha cuideigin ann an cunnart air an deigh no san uisge • Na tèid air uachdar deighe gus cuideigin eile no beathach/peata a chuideachadh. <p>Cairt 2: Mì-shàbhailte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu chòir do sgoilearan a bhith ann an cuideachd inbhich faisg air uisge • Tha uisge luath, domhain, fuar is cumhachdach <p>Cairt 3: Sàbhailte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bi ullaichte airson gnìomhachd daonnan • Tha e cudromach an t-uidheam ceart a thoirt leat, na mheasg sin, seacaid-teasairginn agus deise-fhliuch • Fuirichibh còmhla, fuirichibh faisg, agus cumaidh sin sàbhailte sibh <p>Cairt 4: Sàbhailte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cùm air falbh bhon iomall • Faodaidh an t-iomall a bhith cunnartach • Fuirichibh còmhla, fuirichibh faisg, agus cumaidh sin sàbhailte sibh • Fuirichibh faisg air inbheach • Na rach a-steach don uisge ma thuiteas do bhàl/dèideag a-steach ann • Coimheadaibh airson soidhnichean sàbhailteachd 	Gnìomhachd leudachaidh <ol style="list-style-type: none"> 1. Faodaidh sgoilearan an cairtean 'sàbhailte' no 'mì-shàbhailte' fhèin a dhèanamh le bhith a' cleachdadh na teamplaid. 2. Faodaidh sgoilearan màileid-droma a tharraing (no clò-bhualadh iarraidh) agus nithean a bheireadh iad leotha airson cuairt shàbhailte, spòrsail don tràigh a tharraing no sgrìobhadh. Seo agad cuid a mholaidhean: cè-ghrèine, seacaid, bòtannan Wellington, botal uisge, biadh cuir-m-chnuic, bucaid agus spaid. 3. Dh'fhaodadh na sgoilearan smaoineachadh air an dà fhuasgladh aca fhèin (airson nan suidheachaidhean) 's bhòtadh airson an roghainn as fheàrr an dèidh sin. 4. Dh'fhaodadh sgoilearan na suidheachaidhean a chluich mas-fhìor nam buidhnean.

Stad agus Smaoinich,
Aithnich na Cunnartan

Fuirich Còmhla,
Fuirich Faisg

Structar an leasain	Slaighd àireamh	Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh	Cùl-fhiosrachadh	Tuilleadh fiosrachaidh
<p>Gnìomhachd 3 Stad agus Smaoinich, Aithnich na Cunnartan AGUS Fuirichibh Còmhla, Fuirichibh Faisg</p> 	7	 <p>Ciamar a dh'fhanas sinn sàbhailte faisg air uisge?</p> <p>Beachdaich air na dòighean san urrainn do sgoilearan cumail sàbhailte ann an agus mu thimcheall uisge. Dh'fhaodadh prìomh-phuingean deasbaid na leanas a ghabhail a-steach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fuirichibh faisg air inbheach • Na tha ri toirt leat (i.e. èideadh is uidheam freagarrach don ghnìomhachd) • Thoir sùil air ro-fhios na sìde. <p>Coimhead air soidhnichean an t-slaighd: faighnich am faca na sgoilearan gin de na soidhnichean seo roimhe. An urrainn dhaibh an ciall a mhìneachadh dhut?</p>	<p>Minich dhaibh gu bheil e cudromach fuireach còmhla daonnan agus fuireach faisg air inbheach, nuair a tha thu faisg air uisge.</p> <p>Bi ullachd airson turas le bhith a' sealltainn air ro-fhios na sìde, agus le bhith a' caitheamh an aodaich cheart agus an uidheam cheart airson a' ghnìomhachd sa bheil thu a' gabhail pàirt.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na bi air snàmh 2. Na bi ri dàibheadh 3. Na bi ri ruith 4. Thoir an aire – uisge domhain 5. Thoir an aire – deigh thana 6. Feumar seacaidean-teasairginn a chaitheamh <p>www.rospa.com/leisure-water-safety/water/advice/signs</p>	<p>Gnìomhachd leudachaidh</p> <p>A' cleachdadh na màileid-droma template, faodaidh sgoilearan бага a 'dhèanamh deas' airson turais don traigh no loch. Faodaidh sgoilearan a bhith a' sgrìobhadh no tarraing nithean sa bhaga a bheireadh iad leotha airson turais spòrsail agus sàbhailte.</p>
<p>Slaighd gearr-chunntasach den chiad dà theachdaireachd</p>	8	<p>Thoir gearr-chunntas air an dà cheum toisich ann an Còd Sàbhailteachd Uisge</p>		

Structar an leasain	Slaighd àireamh	Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh	Cùl-fhiosrachadh	Tuilleadh fiosrachaidh
<p>Gnìomhachd 4 Ann an Cùis-Èiginn Cuir Fòn gu 999</p> <p>Ann an Suidheachadh Èiginn, cuir fòn gu 999</p>	9-11	<p>Dèan iomradh air cartùnaichean coincheap (Concept cartoons)</p> <p>Gabhaidh a' ghnìomhachd seo a ghleusadh ri comas a' chlas.</p> <p>Tha na cartùnaichean coincheap seo ag iomradh air 999 co-dhiù am feum suidheachaidhean seirbheisean èiginn no nach fheum – feuch gun coimhead thu air trì ceuman còd sàbhailteachd uisge nuair a bhios tu a' beachdachadh air na cartùnaichean.</p>	<p>Duilleag 1 Ann an Cùis-Èiginn</p> <p>Am prìomh-fhiosrachadh:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na tèid a-steach don uisge gus am bàl (no dèideag) agad fhaighinn. 'S urrainn dhut bàl ùr fhaighinn gun dragh • Ma tha neach san uisge agus an cunnart a bheatha, cuir fòn gu 999. Na tèid a-steach don uisge • Cùm air falbh bhon iomall agus na cluich faisg air uisge <p>Cartùn 2: Cùis-Èiginn: Cuir Fòn gu 999</p> <p>Am prìomh-fhiosrachadh:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuir fòn gu 999 • Cùm sùil air an neach • Brosnaich iad fleodradh air an druim agus fuireach nan tost • Lorg rudeigin gus an neach a chuideachadh (loidhne-tilgeil, cearcall-teasairginn no rudeigin a tha a' fleodradh, leithid bàl-coise) • Tha an teaghlach a' cumail air falbh bhon iomall, oir tha sin sàbhailte <p>Cartùn 3: Mur till an cù, no ma thuiteas e tron deigh, cuir fòn gu 999</p> <p>Am prìomh-fhiosrachadh:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na tèid air uachdar na deighe gus an cù a chuideachadh, oir dh'fhaodadh an deigh briseadh fodhad • Cuir fòn gu 999 • Cùm air falbh bhon iomall 	<p>Faodaidh sgoilearan am postair fhèin a chruthachadh gus innse do dhaoine dè nì iad aig àm cùis-èiginn air no ann an uisge.</p>
<p>Gnìomhachd 5 Ann an Cùis-Èiginn Cuir fòn gu 999</p> <p>Ann an Suidheachadh Èiginn, cuir fòn gu 999</p>	12	 <p>Dè a nithear ann an cùis-èiginn ann an no faisg air uisge.</p> <p>Dè a nithear ann an cùis-èiginn ma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • thig ort a bhith san uisge agus feumach air cobhair. • cuideigin eile san uisge ag iarraidh cobhair. 		<p>Faodaidh sgoilearan beachdachadh air dè dh'fheumas iad cantainn ma thig orra cuir fòn gu 999</p> <p>Smaoinich air a bhith a' fuireach nad thost, a' toirt fiosrachadh soilleir seachad mun chùis-èiginn agus an àite.</p>

Structar an leasain	Slaighd àireamh	Prìomh-ghnìomhan ionnsachaidh	Cùl-fhiosrachadh	Tuilleadh fiosrachaidh
Gnìomhachd 6 Làn-choinneamh	13	Toimhseachan beag mu na cuspairean a nochd an-seo.		Tha na sgoilearan a' sìneadh ann an cumadh crosgaig, a' tarraing anail gu mall agus ag èisteachd ri ceòl uisge ciùineachail gus crìoch a chur air an leasan agus meòrachadh air dè a dh'ionnsaich iad. Tha na sgoilearan a' dèanamh a' phostair sàbhailteachd aca fhèin.
Geàrr-chunntas agus ceistean	14	Thoir geàrr-chunntas air Còd Sàbhailteachd an Uisge. <u>Còd Sàbhailteachd Uisge – Ciad Ìre – YouTube</u>	Faighnich do sgoilearan a bheil ceistean sam bith aca.	